

Piesārņojums

Publicēts: 22.03.2020.

Aptauja par direktīvu par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atļidzināšanu

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija informē, ka Eiropas Komisija ir uzsākusi publisko konsultāciju par Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 21.aprīļa direktīvas 2004/35/EK par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atļidzināšanu (turpmāk – Direktīva 2004/35/EK) ieviešanu. Direktīvā 2004/35/EK ir noteikta sistēma atbildībai vides jomā, kuras pamatā ir princips “piesārņotājs maksā”, lai novērstu un atļidzinātu augsnei, zemes dzīlēm, ūdenim un bioloģiskajai daudzveidībai (sugām un dabiskiem biotopiem) nodarīto kaitējumu.

Aptaujas anketa pieejama Eiropas Komisijas tīmekļvietnē: [šeit](#). Tīmekļvietnes augšpusē ir iespējams izvēlēties latviešu valodu.

Aicinām sabiedrības pārstāvjus un visas ieinteresētas puses aizpildīt anketu līdz 2022.gada 4.augustam.

Tautsaimniecības radītā piesārņojuma novēršana un kontrole

Tautsaimniecības radītā piesārņojuma novēršana un kontrole ir viens no būtiskākajiem aspektiem, lai nodrošinātu vides aizsardzību Latvijā.

Piesārņojums ir cilvēka rīcības izraisīta vielu, vibrācijas, siltuma vai trokšņa tieša vai netieša novadīšana gaisā, ūdenī vai zemē, kam var būt kaitīga ietekme uz cilvēka veselību vai vidi un kas var radīt kaitējumu īpašumam vai ietekmēt dabas resursu izmantošanu un cita veida likumīgu vides izmantošanu.

Galvenie principi, kas attiecināmi uz tautsaimniecības radīto piesārņojumu:

princips “piesārņotājs maksā”- persona sedz izdevumus, kas saistīti ar tās darbības dēļ radīta piesārņojuma novērtēšanu, novēršanu, ierobežošanu un seku likvidēšanu;

piesardzības princips - ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kurš var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību.

izvērtēšanas princips - persona, cik iespējams, novērš piesārņojuma un citu videi vai cilvēku veselībai kaitīgu ietekmju rašanos, bet, ja tas nav iespējams, novērš to izplatīšanos un negatīvās sekas;

novēršanas princips - jebkuras tādas darbības vai pasākuma sekas, kas var būtiski ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, jāizvērtē pirms attiecīgās darbības vai pasākuma atļaušanas vai uzsākšanas. Darbība vai pasākums, kas var negatīvi ietekmēt vidi vai cilvēku veselību arī tad, ja ievērotas visas vides aizsardzības prasības, ir pieļaujams tikai tad, ja paredzamais pozitīvais rezultāts sabiedrībai kopumā pārsniedz attiecīgās darbības vai pasākuma nodarīto kaitējumu videi un sabiedrībai.

Lai kontrolētu un mazinātu tautsaimniecības radīto piesārņojumu, Latvijā darbojas piesārņojošo darbību atļauju sistēma, lai dažādām tautsaimniecības darbībām, (piemēram, intensīva cūkkopība, sadedzināšanas iekārtas, cementa ražošana u.c. darbības) reglamentētu to darbību un darbības radīto piesārņojumu. Lielajiem rūpniecības uzņēmumiem (A kategorijas piesārņojošas darbības saskaņā ar likuma “Par piesārņojumu” 1.pielikumu) savā darbībā ir pienākums lietot Labākos pieejamos tehniskos paņēmienus (<http://www.vpvb.gov.lv/lv/piesarnojums/lptp-vadlinijas>).

Galvenie pamatprincipi ir reglamentēti likumā "Par piesārņojumu" un Ministru kabineta 2010.gada 30.novembra noteikumos Nr. 1082 "Kārtībā, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai". Piesārņojošas darbības pēc radītā piesārņojuma apjoma tiek iedalītas A, B un C kategorijas piesārņojošās darbībās.

Likums "Par piesārņojumu" - <https://likumi.lv/doc.php?id=6075>

Ministru kabineta 2010.gada 30.novembra noteikumi Nr. 1082 "Kārtībā, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" - <https://likumi.lv/doc.php?id=222147>

Atļauju piesārņojošai darbībai izsniedz Valsts vides dienests. Atļaujas saņemšanai ir iespējams pieteikties arī elektroniski Valsts vides dienesta informācijas sistēmā (<http://www.vvd.gov.lv/e-pakalpojumi/>).

Izsniegto atļauju reģistrs ir pieejams Vides pārraudzības valsts birojā (<http://www.vpvb.gov.lv/lv/piesarnojums/a-b-atlajas>), kur var iepazīties ar visām izsniegtajām atļaujām un tajās veiktajiem grozījumiem.

Vides aizsardzības prasību izpildes kontroli tautsaimniecības nozarēs veic Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes.

Eiropas Savienības līmenī piesārņojuma novēršanas un kontroles aspektus reglamentē Rūpniecisko emisiju direktīva <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32010L0075>).

Lauksaimniecības radītais piesārņojums

Lauksaimniecības zemes aizņem aptuveni 39% valsts teritorijas. Lauksaimniecības zemēm ir svarīga loma bioloģiskās daudzveidības un lauku ainavas uzturēšanā. Lauksaimniecības zemju pamešana un aizaugšana, veicina raksturīgo lauksaimniecības biotopu un ar tiem saistīto bioloģiskās daudzveidības samazināšanos. Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās notiek arī lauksaimnieciski intensīvi apsaimniekotajās platībās, kur netiek ievērotas aizsargjoslas, samazinot iespēju saglabāties dabiskajai videi raksturīgajiem augiem. Aktuāls jautājums no vides aizsardzības viedokļa ir lauksaimniecības radītais piesārņojums. Intensīvo lauksaimniecības tehnoloģiju ietekme un Latvijas klimatiskie apstākļi sekmē augu barības vielu, pesticīdu u.c. savienojumu izskalošanos no augsnes. Lai gan mēslojuma un augu aizsardzības līdzekļu (AAL) pielietojums Latvijā atpaliek no vidēji izlietotā daudzuma ES valstīs, pēdējos gados novēro minerālā mēslojuma un AAL pielietojuma palielināšanos, kas var sekmēt augsnes un ūdens piesārņojumu. Piesārņojuma veicinošs apstākļis ir noplicinātās, paskābinātās augsnes, kurām ir samazināta buferespēja. Latvijā pieaug augsnes degradācijas procesi, kurus izraisa augsnes paskābināšanās, organiskās un augu barības vielu satura samazināšanās augsnē un citi faktori, ko veicina vienvērtīgā augmaiņa un organiskā mēslojuma trūkums. Augšņu degradācijas risku veicina arī neapstrādāto lauku platību pieaugums, kas atstāj negatīvu ietekmi uz lauku vidi kopumā. Tomēr lauksaimniecības negatīvā ietekme uz vidi Latvijā šobrīd ir zemāka nekā ES valstīs.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija sadarbojas ar Zemkopības ministriju, kā arī Latvijas zemnieku nevalstiskajām organizācijām, lai veicinātu ilgtspējīgu lauksaimniecības attīstību un lauksaimniecības negatīvās ietekmes uz vidi samazināšanu.

Lai veicinātu pareizu minerālmēsļu un augu aizsardzības līdzekļu lietošanu, kā arī samazinātu kaitējumu apkārtējai videi, un saskaņā ar ES Ministru padomes 1991.gada 12.decembra direktīvu "Par ūdeņu aizsardzību pret piesārņojuma ar nitrātiem, kas cēlušies no lauksaimnieciskās darbības" (91/676/EEC), ir izstrādāti Labas lauksaimniecības prakses nosacījumi ([1 daļa](#) un [II daļa](#)). Labas lauksaimniecības prakses mērķis ir samazināt saimnieciskās darbības negatīvo ietekmi uz vidi.

Saskaņā ar likumu "[Par piesārņojumu](#)":

Pieņemti 2004.gada 27.jūlija MK noteikumi Nr.628 "[Ipašās vides prasības piesārņojošo darbību veikšanai dzīvnieku novietnēs](#)".

Pieņemti 2006.gada 2.maija Ministru kabineta noteikumi Nr.362 "[Noteikumi par notekūdeņu dūņu un to komposta izmantošanu, monitoringu un kontroli](#)" kuros ir ietvertas ES Ministru padomes 1986.gada 12.jūnija Direktīvas 86/278/EEC "Par

vides, jo īpaši augsnes, aizsardzību, lauksaimniecībā izmantojot notekūdeņu dūņas" prasības.

Videi nodarītais kaitējums

Lai novērstu un mazinātu videi nodarīto kaitējumu, Latvijā tiek piemērota atbildība par videi nodarīto kaitējumu. Kā galvenais princips ir "piesārņotājs maksā", saskaņā ar kuru piesārņotājs, kas ir izraisījis kaitējumu videi, ir atbildīgs par vajadzīgo aizsargpasākumu vai kaitējuma atļidzināšanas pasākumu veikšanu un to izmaksu segšanu. Vispārīgais princips ir kaitējuma atļidzināšana, kas atjauno tādu vides stāvokli, kāds būtu bijis tad, ja kaitējums nebūtu nodarīts. Kaitējums videi tiek iedalīts 3 lielās daļās – kaitējums augsnei, kaitējums ūdeņiem un kaitējums aizsargājamām sugām un biotopiem.

Kaitējuma vai tā draudu rašanās gadījumā, operators, kura profesionālā darbība to izraisījusi vai varētu būt izraisījusi nekavējoties informē Valsts vides dienestu par kaitējumu videi un sniedz pilnīgu situācijas raksturojumu, nekavējoties veic neatliekamās pasākumus un secīgi veic sanācijas pasākumus. Gadījumos, kad kaitējumu izraisījušais operators nav konstatēts, Valsts vides dienests organizē neatliekamo pasākumu veikšanu.

Operators, kura profesionālā darbība ir izraisījusi kaitējumu videi sedz neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas.

Ja operators nav konstatēts vai kaitējumu videi ir izraisījusi persona, kas nav uzskatāma par operatoru, sanācijas pasākumus organizē Valsts vides dienests atbilstoši piešķirtajam finansējumam.

Galvenie pamatprincipi par videi nodarīto kaitējumu un tā novēršanu ir reglamentēti Vides aizsardzības likumā (<https://likumi.lv/doc.php?id=147917>) un Ministru kabineta 2007.gada 24.apriļa noteikumos Nr.281 "Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas" (<https://likumi.lv/doc.php?id=157197>).

<https://www.varam.gov.lv/lv/piesarnojums>